

Voorstel aan de gemeenteraad

Opsteller

Veen, Ilja van der

Kenmerk

Z.23.395300 / D.23.1637523

Vertrouwelijkheid

Openbaar

Onderwerp

Wijkuitvoeringsplan Heidemeer Waterfase

Onderwerp

Wijkuitvoeringsplan Heidemeer Waterfase

Voorgesteld besluit

1. Het Wijkuitvoeringsplan Heidemeer Waterfase vast te stellen.
2. Kennis te nemen van het document "Communicatie en participatie en rol gemeente" en de achtergrondinformatie.

Inleiding

De gebouwen in de gemeente Heerenveen worden wijk voor wijk (en dorp voor dorp) aardgasvrij. In 2021 is in de Transitievisie Warmte (TVW) vastgelegd in welke startgebieden we beginnen. De samenvatting van de Transitievisie Warmte is bijgevoegd als achtergrondinformatie.

Heidemeer Waterfase is één van de startgebieden. Er staan 110 particuliere, vrijstaande koopwoningen. Er is geen hoogbouw en er zijn geen huurwoningen of andere gebouwen, dus de woningeigenaren, Liander en de gemeente zijn de enige stakeholders.

Ruim een jaar hebben we met de bewoners gesprekken gevoerd over hoe zij het beste aardgasvrij kunnen worden. Via diverse communicatiekanalen zijn zij goed betrokken en hebben we een hoge participatiegraad behaald. De bewoners hebben 4 soorten warmtepompen gekozen; dat zijn individuele oplossingen. De lokale werkgroep gaat bewoners ontzorgen door gezamenlijke voorbereiding van ieders individuele overstap.

De uitkomsten van het proces zijn vastgelegd in een Wijkuitvoeringsplan. Het rijk schrijft deze wijkgerichte aanpak voor, zodat gemeenten hun regierol in de warmtetransitie ook daadwerkelijk uitvoeren. In de WUP schrijven we hoe we de voortgang gaan bijhouden.

Deze WUP is de eerste van de gemeente Heerenveen en een van de eerste in Friesland. We zullen dit in de wijk vieren na vaststelling.

Het plan is een mijlpaal in een groter geheel. Het plan moet de komende jaren (tot 2030) worden uitgevoerd door de bewoners die aardgasvrije installaties plaatsen en door investeringen in het elektriciteitsnetwerk door Liander.

Beoogd effect

Heidemeer Waterfase is aardgasvrij in 2030.

Argumenten

1.1. Het wijkuitvoeringsplan beschrijft hoe de woningen in Heidemeer Waterfase aardgasvrij kunnen worden.

Uit de technische analyse is gebleken dat collectieve duurzame warmteoplossingen niet haalbaar zijn. Een meedenkgroep van circa 30 inwoners heeft een selectie gemaakt uit een aantal individuele oplossingen. Tijdens 2 bewonersbijeenkomsten zijn de hybride warmtepomp, luchtwarmtepomp met hoge en lage temperatuur en een bodemwarmtepomp gekozen. Mensen kiezen zelf een optie en bepalen welk moment past bij hun huis of onderhoudscyclus, als het maar voor 2030 plaatsvindt. Dat kan ook stap voor stap. De bewoners-werkgroep ondersteunt daarbij.

1.2. Met het vaststellen van dit Wijkuitvoeringsplan vervullen we de regierol die het rijk ons als gemeente heeft toebedeeld.

De wijkgerichte aanpak om aardgasvrij te worden is nodig om – nadat de Omgevingswet en de Wet Collectieve Warmtevoorziening t.z.t. vastgesteld worden – dubbele kosten van dubbele energie-infrastructuur te voorkomen en per wijk of dorp te kunnen bepalen wanneer het aardgasnet verwijderd moet worden. Dit is nu nog lang niet aan de orde. En tegen de tijd dat dat wel zo is, krijgen bewoners van de gemeente dan nog eens 8 jaar om echt over te schakelen.

1.3. We hebben dit Wijkuitvoeringsplan in samenspraak vorm gegeven.

In Heerenveen hebben we samen met de bewoners opgetrokken, de duurzame mogelijkheden verkend en de WUP opgesteld. We hebben ervoor gekozen om ons in de teksten van de WUP Heidemeer Waterfase te richten op de inwoners als doelgroep.

Dat kan, want er is geen vormvereiste voor een WUP. Wel reikt het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) stappenplannen en handleidingen aan, o.b.v. de ervaringen in andere proeftuinen. Zie Inhoudelijke kenmerken - Programma Aardgasvrije Wijken. In onze WUP hebben we de onderdelen verwerkt die betrekking hebben op individuele oplossingen. De 'kenmerken' die betrekking hebben op collectieve oplossingen zijn niet van toepassing. Ook is er geen sprake van een door de gemeente opgelegde keuze en de noodzaak tot overredende communicatie.

1.4 Snel aardgasvrij worden genereert positieve reacties van inwoners.

In Heidemeer Waterfase zijn de betrokken inwoners blij dat de vaart er in zit. Deze WUP is de eerste in Heerenveen. Deze positieve reacties om aardgasvrij te worden horen we in de hele gemeente, sinds de oorlog in Oekraïne een snelle onafhankelijkheid van het Russisch aardgas vraagt en tot hoge energieprijzen leidt.

Zorgen om betaalbaarheid zijn er in Heidemeer Waterfase weinig (geuit).

Risico's of kanttekeningen

1.1 Aardgasvrije oplossingen in woning realiseren blijft voor enkelen ingewikkeld.

De meeste betrokken bewoners in Heidemeer Waterfase hebben tijdens de informatiebijeenkomsten voldoende informatie gekregen en zich een goed beeld kunnen scheppen van hun handelingsperspectief. Ook hebben zij er vertrouwen in dat ze hun eigen plan kunnen maken. Tenslotte weten zij dat de werkgroep hen ondersteunt en dat ze bij zowel de werkgroep als de VvE en de gemeente terecht kunnen voor vragen.

Toch blijven er ook inwoners die het lastig vinden om in hun huis veranderingen aan te brengen en de praktische consequenties te overzien. Dit is niet uniek voor Heidemeer Waterfase; overal zijn er vele praktische redenen waarom het 'nu even niet' uitkomt. Vanuit de gemeente, werkgroep en VvE blijven we daarom regelmatig communiceren en proberen we mensen te ondersteunen op de momenten waarop ze er wel aan toe zijn.

1.2 We krijgen nooit alle bewoners in beweging

Met ons participatie proces hebben we niet de hele doelgroep bereikt, laat staan dat we hen allemaal mee in beweging krijgen. Het kan dus best zijn dat individuele bewoners uit Heidemeer Waterfase het niet eens zijn met de keuzes die nu gemaakt zijn.

1.3 We hebben vanuit de gemeente (nog) geen instrument om af te dwingen dat inwoners aardgasvrij zijn in 2030.

We kunnen inwoners nu niet dwingen om van het aardgas af te koppelen. Pas als we deze WUP kunnen

koppelen aan de t.z.t. vastgestelde Omgevingswet, hebben we een juridische basis om te kunnen besluiten om de aardgasleidingen te laten verwijderen. Voorlopig zetten we daarom in op informeren, enthousiasmeren en ondersteunen. Dat ligt in het verlengde van de Transitievisie Warmte: aansluiten bij lokale interesse en enthousiasme. Dit zal naar verwachting ook leiden tot een prettiger samenwerkingsklimaat dan wanneer we als gemeente mensen zouden dwingen om aardgasvrij te worden.

1.4 Versterking van het elektriciteitsnetwerk blijft achter

Er is een kleine kans dat er onvoorziene ontwikkelingen optreden waardoor Lianders investeringen in het elektriciteitsnet onverhoopt niet 'toekomstvast' zijn. Door goede afstemming en monitoring van de voortgang kunnen tijdig op onvoorziene ontwikkelingen reageren.

Liander zal in De Heide in Heerenveen het laagspanningsnet in zijn geheel aan gaan pakken (waarschijnlijk 2024). Heidemeer Waterfase zal als apart kleinschaliger project eerder aan de beurt komen (2023).

Zowel in De Heide als in Heidemeer zal het laagspanningsnet 'toekomstvast' gemaakt worden. Dat wil zeggen dat voor de komende jaren (in ieder geval tot 2030) alle ontwikkelingen (warmtepompen, elektrisch koken, zonnepanelen, elektrische auto laden, etc.) ingepast kunnen worden.

Liander mag volgens de huidige regels (bewaakt door de ACM – autoriteit Consument en Waren) alleen investeren in verzwaring van het elektriciteitsnet als er concrete aanpassingen (warmtepomp, elektrische auto, elektrisch koken) bevestigd worden door particulieren. Dit borgt dat Liander niet 'zomaar' ergens publiek geld investeert. De snelle energie-/warmtetransitie en de bijbehorende elektrificatie, maakt dat onderhand bijna onhoudbaar. Liander gaat o.a. bezig met 'slimmer en sneller investeren'. Concreet voor de warmtetransitie inventariseert Liander proactief welke concrete veranderingen ze kunnen verwachten.

Communicatie en participatie

De warmtetransitie is vooral een sociale transitie, naast een technische transitie. Communicatie en participatie vormden daarom een cruciaal onderdeel bij de totstandkoming van het wijkuitvoeringsplan. Wat we hierbij uit het LEEF (Lokaal energie Experimenten Fonds) geleerd en direct toegepast hebben, is de samenwerking tussen gemeente en de lokale initiatiefgroep. We hebben een gelijkwaardige samenwerking, ook al hebben we verschillende rollen en verantwoordelijkheden. De keuze voor een adviesbureau is bijvoorbeeld gemaakt o.b.v. gezamenlijke voorkeur.

Bijlage "Communicatie participatie WUP Heidemeer Waterfase" beschrijft onze inzet voor communicatie en participatie uitgebreider. Het resultaat van die inzet is een goed bekende en gedragen Wijkuitvoeringsplan.

Boodschap	Doelgroep	Via welk middel	Door wie	Wanneer
Raad stelt eerste WUP van Heerenveen vast	Inwoners, ondernemers, organisaties.	Persbericht, berichten social media	Ilja / Dinieke /Marlou	23 maart
WUP is klaar, aan de slag / Bouwbord /...	Inwoners Heidemeer waterfase	Viering in de wijk	Gemeente/ werkgroep	14 april 16-18 uur
Hoe heeft de werkgroep het WUP proces beleefd?	Andere bewoners	artikel Groot Heerenveen	Marlou / Susan	Maart/april

Financiën

Het vaststellen van de WUP heeft geen financiële consequenties.

De kosten voor versterking van het elektriciteitsnet draagt Liander (en de klanten van Liander).

De aardgasvrije verwarming opties zijn individuele oplossingen, die de eigenaren zelf in hun huis gaan toepassen en bekostigen. De gemeente heeft geen directe verantwoordelijkheid voor die realisatie noch voor die kosten.

Beperkte communicatiekosten ter continuering van informatieoverdracht en bevestiging van de doelen, vormen onderdeel van de communicatiestrategie Heerenveen aardgasvrij en worden uit dat werkbudget bekostigd. Uitvoering van onze regierol (o.a. t.a.v. de monitoring) kosten relatief weinig tijd en kunnen vanuit het team aardgasvrij worden gedekt.

Het rijk bedeeft alle gemeenten geld toe voor de wijkgerichte aanpak. Hieruit bekostigen we vnl. de

proceskosten om Wijkuitvoeringsplannen en daarnaast dus onder andere communicatie, monitoring en een lerende organisatie.

Bijlagen

Bijlagen

1. Wijkuitvoeringsplan Heidemeer Waterfase
2. Communicatie en participatie en rol gemeente

Achtergrondinformatie bij het Wijkuitvoeringsplan:

- ☐ Samenvatting Transitievisie Warmte
- ☐ Sociale analyse Heidemeer Waterfase
- ☐ Technische analyse Heidemeer Waterfase
- ☐ Selectie technieken: verslag 2e bijeenkomst meedenkgroep
- ☐ Brochure 'Transitie naar aardgasvrije verwarming' van de bewoners Werkgroep Duurzaamheid.